

Julij 2026

Tretja priporočila

Mednarodne usmerjevalne skupine za proces dezinstitutionalizacije v Sloveniji

**v okviru Strategije Republike Slovenije za dezinstitutionalizacijo na
področju socialnega varstva za obdobje 2024–2034
(StaDI 2024–2034)**

Inštitut RS za socialno varstvo
Deinstitutionalizacija
Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana
dezinstitutionalizacija@siol.net

**INŠTITUT RS ZA
SOCIALNO VARSTVO**
SOCIAL PROTECTION INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

**Odpiramo vrata za
enake pravice.**

**Sofinancira
Evropska unija**

Uvod

V skladu s Strategijo Republike Slovenije za dezinstitutionalizacijo na področju socialnega varstva za obdobje 2024–2034 (v nadaljevanju: StaDI 2024–2034) je Ministrstvo za solidarno prihodnost¹ decembra 2024 ustanovilo Mednarodno usmerjevalno skupino za deinstitutionalizacijo. V nadaljevanju dokumenta bomo uporabljali poimenovanje pristojnega ministrstva za dezinstitutionalizacijo - Ministrstvo.

Skupina je bila oblikovana z namenom zagotavljanja strokovne podpore procesu dezinstitutionalizacije in vzpostavitve strokovnega in mednarodnega pregleda nad ključnimi procesi, dokumenti in rezultati, ki nastajajo v okviru preobrazbe institucionalnega varstva. Več informacij o delovanju, organizaciji in članih mednarodne usmerjevalne skupine je na voljo preko: [povezave](#).

Okvir za pripravo tretjih priporočil

Člani Mednarodne usmerjevalne skupine smo tretji študijski obisk Slovenije izvedli med 16. in 20. marcem 2026. Med obiskom smo se srečali z 11 multidisciplinarnimi timi, s socialnovarstvenim zavodom Hrastovec, s Skupnostjo centrov za socialno delo Slovenije in z Ministrstvom. Med obiskom smo člani Mednarodne usmerjevalne skupine zbrali aktualne informacije o procesu dezinstitutionalizacije v Sloveniji ter pridobili vpogled v vzpostavitev in delovanje multidisciplinarnih timov.

Zaradi velikega števila obiskov smo se člani Mednarodne usmerjevalne skupine razdelili v tri skupine. V vsaki skupini je bil najmanj en slovenski in en tuji predstavnik. Vsaka skupina je obiskanim organizacijam ob koncu obiska ustno podala nekatera opažanja in priporočila, ki bi podprla njihovo delovanje v procesu dezinstitutionalizacije. Po opravljenem študijskem obisku pa je vsaka skupina pripravila še pisna priporočila, ki so bila specifično namenjena obiskanim organizacijam. Pisna priporočila je organizacijam posredoval Center za dezinstitutionalizacijo.

Na podlagi vseh terenskih obiskov smo člani Mednarodne usmerjevalne skupine pripravili skupna priporočila, namenjena širokemu krogu deležnikov. Priporočila predstavljajo usmeritve za načrtovanje in izvajanje procesov dezinstitutionalizacije ter spodbujajo usklajeno sodelovanje in povezano delovanje različnih deležnikov.

¹ Strategijo za deinstitutionalizacijo na področju socialnega varstva za obdobje 2024–2034 je v marcu 2024 sprejelo Ministrstvo za solidarno prihodnost. Pristojnost za urejanje področja dezinstitutionalizacije je s 5. 6. 2026 prešla na Ministrstvo za demografijo, družino in socialne zadeve v skladu z Zakonom o spremembah Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 555/26).

Priporočila

Priporočila in komentarji, predstavljeni v nadaljevanju, temeljijo na ugotovitvah tretjega študijskega obiska Mednarodne usmerjevalne skupine (v nadaljevanju: MUS). Priporočila smo razdelili glede na področja, ki jih pokriva StaDI2024-2034. Najprej predstavimo svoja opažanja in komentarje, na koncu pa predstavimo priporočila različnim deležnikom. Povzetek priporočil je na voljo na koncu dokumenta.

Dinamika preselitev in načrtovanje preobrazbe

V StaDI2024 – 2034 je predviden proces preobrazbe vseh institucij. V skladu s strategijo bi moralo do leta 2026 z načrtovanjem preobrazbe začeti vsaj pet zavodov. Med našimi obiski smo interes za načrtovanje preobrazbe prepoznali le v enem zavodu, in sicer v Socialnovarstvenem zavodu Hrastovec. Pripravljenost za spremembe in razvoj smo zaznali tudi v DUO Impoljca, ki se je vključil v projekt multidisciplinarnih timov in vodi en multidisciplinarni tim.

Menimo, da je za uspešno nadaljevanje procesov dezinstitucionalizacije ključnega pomena, da zavodi čim prej začnejo s pripravo (in izvajanjem) načrtov preobrazbe. Ministrstvo je pripravilo metodologijo, ki določa vrstni red zavodov za vključevanje v procese dezinstitucionalizacije. Takšen pristop omogoča postopno in načrtovano izvajanje preobrazbe ter prispeva k zagotavljanju kakovostnih preselitev uporabnikov in sočasnemu vzpostavljanju potrebnih virov ter podpore v skupnosti. Metodologija naj služi tudi multidisciplinarnim timom kot usmeritev pri določanju prioritet za podporo ljudem z oviranostmi pri preselitvi iz institucij v skupnost.

Poleg spodbujanja zavodov k začetku načrtovanja preobrazbe menimo, da je treba zagotoviti tudi ustrezno podporo tistim zavodom, ki v proces preobrazbe vključeni. Tako pri načrtovanju kot pri izvajanju preobrazbe naj zavodom strokovno podporo zagotavlja Center za dezinstitucionalizacijo.

- 1. Ministrstvu predlagamo, da skladno z metodologijo izbora izvajalcev za vključevanje v procese dezinstitucionalizacije pozove izvajalce, predvidene za vstop v proces, k čimprejšnjemu začetku načrtovanja preobrazbe.*
- 2. Ministrstvu predlagamo, da Domu na Krasu tudi v nadaljevanju zagotavlja posebno pozornost in podporo pri zaključevanju procesa preobrazbe ter s tem prispeva k njegovi čim uspešnejši in pravočasni izvedbi.*
- 3. Multidisciplinarne time pozivamo k podpori preselitve ljudi z oviranostjo iz zavodov, ki so vstopili v preobrazbo ali pa so v fazi načrtovanja. Trenutno so to naslednji zavodi: Dom na Krasu, Socialno varstveni zavod Hrastovec in Dom starejših občanov Impoljca – posebna enota.*

4. *Center za dezinstitutionalizacijo naj podpre zainteresirane zavode pri načrtovanju preobrazbe ter zavode spodbuja k aktivnemu vključevanju podpornih aktivnosti za izvedbo preobrazbe (npr. izobraževanja, webinarji, strokovne ekskurzije).*

Razvoj storitev v skupnosti in preprečevanje institucionalizacije

Razvoj storitev v skupnosti in povezovanje deležnikov

Mednarodna usmerjevalna skupina je multidisciplinarne time obiskala v začetni fazi njihovega vzpostavljanja. Ob obisku smo zaznali visoko stopnjo motiviranosti, strokovne zavzetosti in pripravljenosti za razvoj podpore v skupnosti. Timi predstavljajo pomemben razvojni potencial za izvajanje procesov dezinstitutionalizacije in podporo ljudem z oviranostjo pri življenju v skupnosti. Hkrati smo prepoznali potrebo po jasnejšem načrtovanju njihovega dolgoročnega delovanja. Timi potrebujejo bolj jasno vizijo svojega razvoja po zaključku projekta, vključno z opredelitvijo njihove vloge v organizacijah, načrtom razvoja storitev v skupnosti ter zagotavljanjem potrebnih finančnih in organizacijskih pogojev za nadaljnje delovanje. Pri zagotavljanju podpore ljudem s kompleksnejšimi potrebami je pomembno tudi sistematično povezovanje z obstoječimi skupnostnimi programi in drugimi relevantnimi izvajalci.

Prav tako smo prepoznali velik potencial za sodelovanje med multidisciplinarnimi timi ter medsebojno učenje. Timi razvijajo različne prakse, strokovna znanja in izkušnje, ki bi jih bilo smiselno sistematično povezovati in izmenjevati, saj lahko to prispeva k večji kakovosti podpore v skupnosti ter hitrejšemu reševanju strokovnih izzivov. Menimo, da bi formalizacija tovrstnega sodelovanja bistveno pripomogla k boljši povezanosti timov. V sodelovanju s Centrom za dezinstitutionalizacijo pa bi lahko zveza multidisciplinarnih timov oblikovala strokovne usmeritve za delo v skupnosti.

V Sloveniji poleg multidisciplinarnih timov prepoznavamo pomembno vlogo centrov za duševno zdravje pri zagotavljanju podpore v skupnosti. Centri za duševno zdravje pomembno prispevajo k preventivi, zgodnjemu odzivanju na stiske ter preprečevanju institucionalizacije. Obenem multidisciplinarni timi razvijajo specifična znanja in izkušnje na področju podpore ljudem pri preselitvi iz institucij v skupnost ter pri organizaciji življenja v skupnosti. Menimo, da bi tesnejše sodelovanje med centri za duševno zdravje in multidisciplinarnimi timi prispevalo k bolj celoviti, usklajeni in kontinuirani podpori ljudem z oviranostjo in težavami v duševnem zdravju. Takšno povezovanje bi omogočilo boljše usklajevanje storitev, učinkovitejše odzivanje na potrebe posameznikov ter krepitev podpore pri preprečevanju institucionalizacije in uspešnem vključevanju v skupnost.

5. *Multidisciplinarnim timom priporočamo, da izdelajo poslovni načrt za čas trajanja projekta in po projektu. Načrt naj vsebuje jasno vizijo delovanja multidisciplinarnega tima, njegovo umestitev v delovanje organizacije, jasno definirane cilje in aktivnosti za prvo leto delovanja tima, načrt razvoja storitev v skupnosti in sodelovanja z drugimi deležniki ter finančni okvir delovanja. Načrti naj se letno evalvirajo.*
6. *Multidisciplinarnim timom predlagamo, da se formalno povežejo in drug drugega podpirajo pri razvoju skupnostnih storitev. Formalizacija sodelovanja lahko vključuje redna srečanja timov, skupne strokovne razprave, izmenjavo primerov dobrih praks, ipd.*
7. *Multidisciplinarnim timom in Centru za dezinstitutionalizacijo predlagamo oblikovanje skupnih strokovnih usmeritev za delo v skupnosti.*
8. *Ministrstvu priporočamo, da spodbuja sodelovanje med multidisciplinarnimi timi in centri za duševno zdravje ter razvijata mehanizme za skupno načrtovanje in usklajevanje podpore ljudem v skupnosti.*

Izobraževanja in usposabljanja za deležnike

Multidisciplinarni timi imajo različne izkušnje s preseljevanjem ljudi z oviranostjo iz institucij nazaj v skupnost. Centru za dezinstitutionalizacijo predlagamo naj pripravi različno paleto izobraževanj in usposabljanj, ki bodo podprla time pri zagotavljanju podpore ljudem z oviranostjo. Predlagamo, da Center za dezinstitutionalizacijo nameni posebno pozornost sledečim temam: podpora ljudem z oviranostjo v procesu preselitve iz institucije nazaj v skupnost; viri financiranja za izvajanje podpore; povezovanje z deležniki in ustvarjanje koalicije za dezinstitutionalizacijo; zagotavljanje podpore ljudem z oviranostjo s kompleksnejšimi potrebami.

V multidisciplinarnih timih so se vzpostavili nekateri strokovni profili, ki v slovenskem prostoru še niso široko uveljavljeni, med drugim podporni delavci in vrstniški podporni delavci. Timi so med obiskom poudarili potrebo po dodatni strokovni podpori, jasnejši opredelitvi njihovih vlog ter nadaljnjem razvoju kompetenc za izvajanje teh nalog. Priporočamo, da Center za dezinstitutionalizacijo temu nameni posebno pozornost pri načrtovanju usposabljanj, mentorstva in drugih oblik strokovne podpore.

Posebno pozornost je smiselno nameniti tudi multidisciplinarnim timom, ki podpirajo ali načrtujejo podporo ljudem z visokimi potrebami po podpori, vključno z ljudmi, ki živijo na varovanih oddelkih. Ti timi se pogosto spopadajo s kompleksnimi strokovnimi izzivi, zato priporočamo zagotavljanje dodatnih priložnosti za učenje iz mednarodnih praks. V ta namen predlagamo organizacijo strokovnih ekskurzij, študijskih obiskov ali drugih oblik izmenjave znanj z organizacijami iz tujine, ki imajo izkušnje z uspešnim izvajanjem skupnostne podpore za ljudi z visokimi potrebami po podpori.

9. *Centru za dezinstitucionalizacijo priporočamo, da dopolni program usposabljanj in drugih oblik strokovne podpore za multidisciplinarne time, da bo dodatno naslovil različna predznanja, izkušnje in potrebe posameznih timov.*
10. *Centru za dezinstitucionalizacijo priporočamo, da zagotovi dodatno strokovno podporo, mentorstvo in razvoj kompetenc za podporne delavce in vrstniške podporne delavce ter prispeva k jasnejši opredelitvi njihovih vlog v sistemu podpore v skupnosti.*

Podpora ljudem s kompleksnimi potrebami

Ob razvoju storitev v skupnosti pozivamo pristojno Ministrstvo, naj posebno pozornost nameni tudi razvoju podpore za ljudi z oviranostjo s kompleksnejšimi potrebami. Med obiskom smo bili seznanjeni z načrti za pripravo razpisa za vzpostavitev multidisciplinarnega tima, ki bi bil specializiran za podporo ljudem z oviranostjo, ki so nameščeni na varovani oddelek. Takšno pobudo pozdravljamo, saj predstavlja pomemben korak k zagotavljanju možnosti za življenje v skupnosti vsem ljudem z oviranostjo, ne glede na kompleksnost njihovih potreb. Ob tem menimo, da je ključno, da so v razpisu jasno opredeljeni strokovni in organizacijski pogoji za prijavitelje.

11. *Ministrstvu predlagamo naj nadaljuje s pripravo razpisa za multidisciplinarne time za preselitev ljudi z oviranostjo iz varovanih oddelkov. Predlagamo, da Ministrstvo v razpisu natančno in jasno opredeli pogoje za prijavo, vključno z izkušnjami, ki jih mora imeti prijavitelj.*

Najprej stanovanja

Na terenskih obiskih smo zaznali, da je zagotavljanje ustreznih stanovanj za ljudi z oviranostjo, ki se preseljujejo iz institucionalnega varstva v skupnost, eno ključnih odprtih vprašanj procesa dezinstitucionalizacije. Trenutno na nacionalni ravni ni vzpostavljenega systemskega mehanizma za pridobivanje stanovanj, namenjenih ljudem z oviranostjo. Še posebej težko je pridobivanje stanovanj za ljudi, ki se selijo iz zavodov. Multidisciplinarni timi poročajo, da je iskanje stanovanj prepuščeno posameznim izvajalcem in timom, ki morajo za vsakega uporabnika posebej iskati rešitve v sodelovanju z občinami, stanovanjskimi skladi in drugimi lokalnimi deležniki. Takšen pristop povzroča velike razlike med posameznimi okolji in ne zagotavlja enake dostopnosti stanovanj za vse uporabnike. Ob tem je treba poudariti, da se ljudje z oviranostjo pri iskanju stanovanj pogosto srečujejo z diskriminacijo in predsodki, povezanimi z njihovimi izkušnjami institucionalnega življenja, zaradi česar so na prostem stanovanjskem trgu v neenakopravnem položaju. Brez systemskih rešitev obstaja tveganje, da bo pomanjkanje dostopnih stanovanj predstavljalo pomembno oviro za nadaljnji razvoj storitev v skupnosti.

Na področju razvoja stanovanjske politike je pomembno, da Ministrstvo financiranje novogradenj in obnov usmerja v razvoj skupnostnih stanovanjskih rešitev namesto v širjenje institucionalnih kapacitet. Predlagamo, da Ministrstvo podpira investicije v institucionalne kapacitete le v primerih, ko je to nujno zaradi zagotavljanja varnosti in življenjsko pomembnih potreb ljudi z oviranostjo, hkrati pa spodbuja razvoj individualnih stanovanjskih rešitev v skupnosti.

Seznanjeni smo tudi s problematiko dostopa do neprofitnih stanovanj za ljudi z oviranostjo, ki so postavljeni pod skrbništvo. Trenutna ureditev jim pogosto onemogoča samostojno kandidiranje na razpisih za neprofitna stanovanja. Takšna praksa predstavlja pomembno oviro pri uresničevanju pravice do neodvisnega življenja in vključenosti v skupnost, kot jo določa 19. člen Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov. Zato je treba preveriti in po potrebi prilagoditi obstoječe postopke ter zagotoviti, da skrbništvo ne predstavlja neupravičene ovire pri dostopu do stanovanjskih pravic.

- 12. Službi za investicije na Ministrstvu priporočamo poudarek na uporabi že obstoječih kapacitet v skupnosti; gradnji individualnih stanovanj in izogibanju investiranju množični gradnji stanovanjskih skupin ali večjih enot.*
- 13. Vsem deležnikom dezinstitucionalizacije priporočamo izogibanju vzpostavljanju stanovanjskih enot v gručah ali v neposredni bližini ena druge.*
- 14. Ministrstvu predlagamo spremembo zakonske podlage, ki omogoča, da je prosilec za dodelitev neprofitnega stanovanja lahko tudi oseba postavljena pod skrbništvo.*

Kakovostne storitve za kakovost življenja

Multidisciplinarni timi delujejo v različnih organizacijskih in lokalnih okoljih ter izhajajo iz različnih izkušenj, virov in stopenj razvoja. Zato je pomembno, da Center za dezinstitucionalizacijo vzpostavi jasne kriterije za spremljanje kakovosti podpore, ki jo timi zagotavljajo ljudem z oviranostjo v skupnosti.

Na podlagi teh kriterijev naj Center za dezinstitucionalizacijo razvije tudi sistem zgodnjega prepoznavanja potreb po dodatni podpori ter pripravi načrt strokovne in organizacijske podpore za time, ki se soočajo z izzivi pri zagotavljanju kakovostne skupnostne podpore. Takšen pristop bi prispeval k enotnejši kakovosti storitev, krepitvi kompetenc timov ter zmanjšanju tveganj za ljudi, ki prejemajo podporo.

- 15. Center za dezinstitucionalizacijo naj, v sodelovanju z Ministrstvom, pripravi standarde izvajanja kakovostne podpore za multidisciplinarne time.*

Priloga

Povzetek vseh splošnih priporočil s tretjega obiska mednarodne usmerjevalne skupine za dezinstitutionalizacijo po področjih StaDI 2024 – 2034

Št. priporočila	Priporočilo	Nosilec in sodelujoči	Ukrep
Dinamika preselitev			
1	Ministrstvu predlagamo, da skladno z metodologijo izbora izvajalcev za vključevanje v procese dezinstitutionalizacije pozove izvajalce, predvidene za vstop v proces, k čimprejšnjemu začetku načrtovanja preobrazbe.	MDDSZ in socialno varstveni zavodi	Poziv izvajalcem k začetku načrtovanja preobrazbe.
2	Ministrstvu predlagamo, da Domu na Krasu tudi v nadaljevanju zagotavlja posebno pozornost in podporo pri zaključevanju procesa preobrazbe ter s tem prispeva k njegovi čim uspešnejši in pravočasni izvedbi.	MDDSZ in Dom na Krasu	Redno spremljanje zaključevanje preobrazbe Doma na Krasu.
3	Multidisciplinarne time pozivamo k podpori preselitve ljudi z oviranostjo iz zavodov, ki so vstopili v preobrazbo ali pa so v fazi načrtovanja. Trenutno so to naslednji zavodi: Dom na Krasu, Socialno varstveni zavod Hrastovec in Dom starejših občanov Impoljca – posebna enota.	MDT in Dom na Krasu, SVZ Hrastovec, DUO Impoljca.	Sodelovanje MDT in zavodov v procesu DI pri preselitvah uporabnikov.
4	Center za dezinstitutionalizacijo naj podpre zainteresirane zavode pri načrtovanju preobrazbe ter zavode spodbuja k aktivnemu vključevanju podpornih aktivnosti za izvedbo preobrazbe (npr. izobraževanja, webinarji, strokovne ekskurzije).	CDI in socialno varstveni zavodi	Podpora CDI zavodom, ki načrtujejo preobrazbo.

Razvoj storitev v skupnosti in preprečevanje institucionalizacije			
5	Multidisciplinarnim timom priporočamo, da izdelajo poslovni načrt za čas trajanja projekta in po projektu. Načrt naj vsebuje jasno vizijo delovanja multidisciplinarnega tima, njegovo umestitev v delovanje organizacije, jasno definirane cilje in aktivnosti za prvo leto delovanja tima, načrt razvoja storitev v skupnosti in sodelovanja z drugimi deležniki ter finančni okvir delovanja. Načrti naj se letno evalvirajo.	MDT	Pripravljen posloven načrt delovanja MDT.
6	Multidisciplinarnim timom predlagamo, da se formalno povežejo in drug drugega podpirajo pri razvoju skupnostnih storitev. Formalizacija sodelovanja lahko vključuje redna srečanja timov, skupne strokovne razprave, izmenjavo primerov dobrih praks, ipd.	MDT	Vzpostavitev mreže MDT.
7	Multidisciplinarnim timom in Centru za dezinstytucionalizacijo predlagamo oblikovanje skupnih strokovnih usmeritev za delo v skupnosti.	MDT in CDI	Skupne strokovne smernice za delo v skupnosti.
8	Ministrstvu priporočamo, da spodbuja sodelovanje med multidisciplinarnimi timi in centri za duševno zdravje ter razvijata mehanizme za skupno načrtovanje in usklajevanje podpore ljudem v skupnosti.	MDDSZ in MDT, CDZ	Sodelovanje MDT in CDZ.
9	Centru za dezinstytucionalizacijo priporočamo, da dopolni program usposabljanj in drugih oblik strokovne podpore za multidisciplinarne time, da bo dodatno naslovil različna predznanja, izkušnje in potrebe posameznih timov.	CDI	Načrt usposabljanj za specifične teme za MDT.

10	Centru za dezinstucionalizacijo priporočamo, da zagotovi dodatno strokovno podporo, mentorstvo in razvoj kompetenc za podporne delavce in vrstniške podporne delavce ter prispeva k jasnejši opredelitvi njihovih vlog v sistemu podpore v skupnosti.	CDI	Podpora podpornim in vrstniškim podpornim delavcem.
11	Ministrstvu predlagamo naj nadaljuje s pripravo razpisa za multidisciplinarne time za preselitev ljudi z oviranostjo iz varovanih oddelkov. Predlagamo, da Ministrstvo v razpisu natančno in jasno opredeli pogoje za prijavo, vključno z izkušnjami, ki jih mora imeti prijavitelj.	MDDSZ	Razpis za MDT za preselitve iz varovanih oddelkov.
Najprej stanovanja			
12	Službi za investicije na Ministrstvu priporočamo poudarek na uporabi že obstoječih kapacitet v skupnosti; gradnji individualnih stanovanj in izogibanju investiranju množični gradnji stanovanjskih skupin ali večjih enot.	MDDSZ - Služba za investicije	Financiranje enot v skupnosti namesto institucionalnih enot.
13	Vsem deležnikom dezinstucionalizacije priporočamo izogibanju vzpostavljanju stanovanjskih enot v gručah ali v neposredni bližini ena druge.	Vsi akterji StaDI2024-2034	Upoštevanje razpršenosti nastanitvenih enot v skupnosti.
14	Ministrstvu predlagamo spremembo zakonske podlage, ki omogoča, da je prosilec za dodelitev neprofitnega stanovanja lahko tudi oseba postavljena pod skrbništvo.	MDDSZ	Sprememba zakonodaje, ki omogoča ljudem z oviranostjo sklenitev pogodbe o najemu stanovanja.

Kakovostne storitve za kakovost življenja			
15	Center za dezinstitutionalizacijo naj, v sodelovanju z Ministrstvom, pripravi standarde izvajanja kakovostne podpore za multidisciplinarne time.	CDI	Standardi kakovostne podpore MDT.